

Referat rådsmøte nr.3/2023

Faglig råd for informasjonsteknologi og medieproduksjon

Dato: 13.06.2023

Tid: 10.00 – 16.00

Sted: Møterom 3

Deltakerliste

Arb.g.	Henriette Dolven	NHO Abelia
Arb.t.	Christian Danielsen	LO (Fagforbundet)
Arb.t.	Anne Cappelen Grandt	LO (Fellesforbundet)
Lærerorg	Ove Aalo	Utdanningsforbundet
Lærerorg.	Ståle Andre Bergersen	Skolenes Landsforbund
Skoleeier	Bent Øystein Halden	KS
Skoleeier	Camilla Sandum	KS

Forfall

Arb.g.	Hilde Bjerga Rosland	KS
Andre organisasjoner	Christoffer Hoff	IKT-Norge
Lærerorg.	Alf Morten Salater-Daljord	Utdanningsforbundet
Elevalg.	Hannah Baarøy	Elevorganisasjonen
Arb.t.	Asghar Ali (leder)	LO (EI- og IT forbundet)
Arb.g.	Veslemøy Rysstad	Mediebedriftenes landsforening
Arb.t.	May Thingelstad	YS (Parat Media)
Arb.g.	Veslemøy Rysstad	Mediebedriftenes landsforening

Dagsorden

- 46-2023 Godkjenning av innkalling og dagsorden
- 47-2023 Status innføring av utdanningsprogrammet – runde rundt bordet
- 48-2023 Oppnevning FRIM og supplering av arbeidsutvalget
- 49-2023 Organisering av rådsarbeidet
- 50-2023 Dato rådsmøter høst-2023
- 51-2023 Kompetanse innen IT-sikkerhet i IM-utdanningsprogrammet
- 52-2023 Kriterier for utvidelse modulstrukturert opplæring
- 53-2023 Eksamensordning
- 54-2023 Vurdering av enkeltmoduler
- 55-2023 Eventuelt

Vedtak: FRIM godkjente innkalling og dagsorden. Udir meldte inn sak om formidling til læreplass til behandling under eventuelt.

Status innføring av utdanningsprogrammet – runde rundt bordet

Spørsmål:

- fungerer læreplanene etter intensjonene?
- utstyrssituasjonen i skolene
- lærer- og instruktørkompetanse

Referat fra saken

Hovedpunkter fra behandling av saken

- flere erfaringer med at det er krevende å beholde og rekruttere lærerkompetanse i skolen.
  - Kompetansen til lærerne er spesialisert inn mot enten medieproduksjon eller IT.
  - Lærerne har ikke gode nok rammer for videreutdanning og etterutdanning. Lærere har behov for faglig oppdatering, men tilbudene er knyttet til didaktikk og pedagogikk. Muligheter for faglig utvikling er viktig for å beholde kompetanse, men også for å utvikle kompetansen i skolen.
  - Lektorstilling krever mastergrad med pedagogikk, og det er med på å forsterke utfordringene med å rekruttere eksterne uten lærerbakgrunn.
  - Hvordan beholde, utvikle og rekruttere lærerkompetanse er en alvorlig utfordring.
  - Fagansvarlig Udir orienterte kort om det NOU 2022:13 om utvikling av et helhetlig system for kompetanse og karriereutvikling i barnehage og skole (lenke [her](#)). NOU'en er til politisk behandling. Det er viktig at medlemmene melder inn problemstillingene til de organisasjonene de representerer.
- Læreplan, opplæring og utstyr.
  - AI skaper utfordringer, men også muligheter i opplæringen. AI er ikke eksplisitt synliggjort gjennom kompetansemålene i læreplanene. AI bør være et tema videre dag fagene er sterkt berørt av utviklingen på feltet.
  - Utstyrstilgang er en utfordring, selv om det er stor variasjon mellom fylker og skoler når det kommer til hvor god tilgangen er. Det savnes en mer helhetlig strategi rundt innkjøp og bedring av utstyrstilgangen. Det handler ikke bare om økte budsjett, men om å etablere samarbeid med f.eks næringsliv.
  - Etter snart tre år med skoleopplæring har lærerne fått mer erfaring med opplæring i nye læreplaner. Basert på erfaringene FRIM er kjent med er det positivt for kvaliteten på opplæringen.
- Læreplasser
  - Lærlingene har relevant kompetanse med seg fra skolene. Gode tilbakemeldinger fra lærebedriftene, men arbeidslivet gjør seg fortsatt kjent med de nye fagene. Lærlingene har en annen kompetanse enn tidligere.
  - IT-kompetansen er høyere. Mange elever går ut i lære fremfor å starte på påbygg.
  - Lærlinger i medieproduksjon har en lavere kompetanse innen deler av det mediefaglige. Samtidig har de også med seg en annen kompetanse enn tidligere. Det at elevene har en annen kompetanse gjør at de tar tid før de blir kjent med elevenes sin kompetanse. Læreplanen er såpass åpen, og det fører til et lokalt handlingsrom der lærerne sin kompetanse er med å forme hva det fordyper seg.
  - Flere bedrifter er positive til vg3 innholdsproduksjon. Lankonjunktur i mediebedriften skaper læreplassutfordringer. Bedriftene tar ikke inn lærlinger siden de nedbemanner. Bedrifter går konkurs og lærlinger mister læreplassen. Elevene har også ulike forventninger til hva faget innebærer. Viktig at elevene utplasseres i YFF, men det har vært utfordrende, spesielt med første kull.

- Faglig innhold i f.eks vg3 grafisk produksjonsteknikk fra TEK har mye felles med vg3 mediedesign. Her kan det være flere læreplasser. FRIM bør vurdere om det kan være fornuftig å evt flytte lærefag fra andre utdanningsprogram eller etablere kryssløp.

Vedtak: FRIM tok informasjonen til orientering. Diskusjonspunkter tas med i videre arbeid.

48-
2023

Oppnevning FRIM og supplering av arbeidsutvalget

De faglige rådene skal bestå av en leder, en nestleder og et arbeidsutvalg (AU). Per i dag består arbeidsutvalget av Asghar Ali (leder) og Christian Daniel (tredje medlem). Nestleder Leif-Tore Martinsen gikk ut av rådet i februar. I sist råds møte ble det vedtatt å velge nestleder i forbindelse med juni-råds møtet. AU ber medlemmer vurdere om de ønsker å stille som nestleder.

Referat fra saken

FRIM skal supplere arbeidsutvalget med nestleder og leder. Det ble besluttet å utsette behandling til september-23, da det er mange nye medlemmer oppnevnt, og flere medlemmer vil oppnevnes frem mot september. Et ønske fra AU om at medlemmene i AU representerer bredden av organisasjoner. Ideelt sett bør leder og nestleder utgå fra arbeidsgiver og arbeidstakersiden.

Vedtak: FRIM vedtok å utsette supplering av arbeidsutvalget til september.

49-
2023

Organisering av rådsarbeidet i FRIM

FRIM er oppnevnt fra 2021-2025 og arbeidsutvalget foreslår en kort evaluering av arbeidet så langt. I forrige rådsperiode fra 2018-2021 arbeidet FRIM primært med læreplaner og tilbudsstruktur. I sist rådsperiode var FRIM organisert etter arbeid med læreplaner, men oppdragene denne perioden er knyttet til andre sider ved utviklingen av utdanningsprogrammet. Rådet får et betydelig antall oppdrag fra Udir. Flere av oppdragene besvares innenfor kort tid og behandlingen skjer i all hovedsak ved at det gjøres vedtak i råds møtene. En utfordring er at sakene kommer fra Udir relativt kort tid før råds møtene. Sakspapirene kommer omtrent én uke før råds møtene. Med så korte frister er det viktig at vi organiserer arbeidet på en god måte. Det gjelder både forberedelsene inn mot råds møtene og behandlingen i selve råds møtet. Det tror AU også vil bidra til mer effektiv saksforberedelse, at flere får brukt kompetansen sin og at synspunktene fra organisasjonene de representerer blir tatt med i behandlingen av sakene. AU foreslår også at det i større grad synliggjøres hvilke organisasjoner medlemmene representantene. AU er også noe bekymret over at det de siste råds møtene har vært mer varierende oppmøte. AU mener at det er et godt tidspunkt for å se på mindre justeringer i organiseringen av rådsarbeidet. Tre nye medlemmer er oppnevnt i FRIM og det vil oppnevnes tre nye medlemmer frem mot neste råds møte.

AU foreslår noen tiltak, men ønsker at det i råds møtet drøftes i mindre grupper:

- det kan etableres små arbeidsutvalget med ansvar for enkelte sakfelt. Når saker kommer til behandling innen det enkelte sakfelt forbereder arbeidsgruppa behandling av saken.
- I dag behandles sakene over bordet i råds møtet. Vi kan se på andre arbeidsmåter i råds møtene. F.eks kan vi sette oss i grupper etter partstilhørighet (arbeidstaker, arbeidsgiver, pedagogisk personell) før vi samles i plenum.
- Gjennomføre råds møter hos organisasjonene.

Referat fra behandling

Noen hovedpunkter fra behandling

- I forbindelse med fagfornyelsen ble det etablert arbeidsgruppe for IT og mediefagene. De to arbeidsgruppene blir gjenetablert siden FRIM frem mot 2025 skal vurdere behov for etablering av nye lærefag og vurdere om endringene i arbeidslivet utløser behov for å justere læreplanene.

- I første omgang etableres en gruppe bestående av Henriette, Bent, Staale og Christian. I første omgang, skal arbeidsgruppa vurdere spørsmålet om ivaretagelse av IT-sikkerhet i tilbudsstrukturen. Arbeidsgruppa suppleres med medlemmer fra relevante organisasjoner.
- Innen mediefag etableres en gruppe med Camilla, Anne og Ove.
- Arbeidsgruppene suppleres i neste rådsmøte.
- Rådsmøter skal frem mot 2025 gjennomføres hos Udir og hovedorganisasjonene. FRIM ønsker å styrke bevisstheten de ulike rollene medlemmene har i partssamarbeidet.
- Vurdere andre arbeidsformer inn mot behandling av saker i rådsmøtene.

Vedtak: FRIM besluttet etablering av arbeidsgrupper. Form på rådsarbeidet vurderes fortløpende.

50-
2023

Datoer rådsmøter høst-2023

Udir setter opp to ordinære rådsmøter høst-2023. Udir ønsker også at det settes opp et rådsmøte som kun gjennomføres ved behov.

Vi finner frem kalenderen og setter tidspunkt:

- **Ved behov** gjennomfører vi et rådsmøte en av følgende datoer 4.-8.september i tidsrommet kl. 09:00-12:00.
- Ordinært rådsmøte en av dagene 25.-29.september. Ordinært rådsmøte (kl. 10.00-15.00) fysisk eller digitalt:
- Rådsmøte: 19.-20. oktober.
- Ordinært rådsmøte en av dagene 27.november – 1.desember kl.10:00-15:00 fysisk eller digitalt.

Vedtak: FRIM vedtok datoer for rådsmøte høsten-2023.

51-
2023

Kompetanse innen IT-sikkerhet i IM-utdanningsprogrammet

Arbeidsutvalget anbefaler oss å sammen se på om det er grunnlag for å fremme et forslag om å styrke IT-sikkerhetskompetanse i tilbudsstrukturen. Tilbudsstrukturen og læreplaner ble fastsatt våren 2021. I arbeidet med læreplanene ble det diskutert om det var tilstrekkelig med kompetanse innen IT-brukerstøtte og IT-sikkerhet i lærefagene, og om det kunne være aktuelt å vurdere etablering av nye lærefag. FRIM sine medlemmer fra IT-siden beskriver at det over tid har vokst frem et stort behov i arbeidslivet for kompetanse innen IT-sikkerhet.

Følgende perspektiver ble drøftet i januar:

- Tilbakemeldinger fra nettverk og bransjekontakter er at i både offentlig og privat sektor er behovet svært stort for kompetanse innen IT-sikkerhet. Det kan også være behov for kompetanse på fagarbeidernivå, forutsatt at det legges på riktig nivå og at skolene har kompetanse til å gi opplæring. I rådsmøtet tilbake i januar var det enighet i om at det er et behov for kompetanse innen IT-sikkerhet,
- En aktuell løsning for å ivareta IT-sikkerhetsfaget kan være å gjøre endring i læreplanen til IT-driftsfaget. Et utgangspunkt bør IT-sikkerhet inngå som sentral kompetanse i alle IT-fagene. Et dilemma er om spesialisering mot fagområder bør skje så tidlig i opplæringsløpet.
- Lærefagene er nye i tilbudsstrukturen og vi vet ikke IT-driftsplanen ivaretar behovet for IT-sikkerhet. Læreplan til IT-driftsfaget ligger [her](#). Tilbudsstrukturen og vg3 læreplanene ble tatt i bruk høsten 2022.
- Kompetanse innen IT-sikkerhet er allerede høyt etterspurt i arbeidsmarkedet og det kan være vanskelig å rekruttere denne kompetansen til skolene. En viktig forutsetning er at lærerne har kompetanse til å gi opplæring. Kompetansehevende tiltak og bruk av lektor 2 ordningen for yrkesfag er viktige forutsetninger for undervisningen denne opplæring også gis av næringslivet.

Spørsmål til IT-siden:

1. Er dette en god beskrivelse av nåssituasjonen?
2. Ser dere andre fordeler og ulemper forbundet med å etablere IT-sikkerhetsfaget?

Spørsmål til mediesiden:

1. Har mediefagene også et underskudd på sikkerhetskompetanse?
2. Ser dere andre fordeler og ulemper forbundet med å etablere sikkerhetsfaget?

Referat

Novedpunkter fra diskusjonen

- Det er behov i alle sektorer for IT-sikkerhetskompetanse. Utdanning i IT-sikkerhetskompetanse ligger på fagskole, høyskole og universitetsnivå. IT-driftsfaget har kompetansemål innen sikkerhet, men i forbindelse med læreplanutviklingen ble kompetansemålene redusert/slått sammen. I lærebedrifter der IT-sikkerhet er sentral del av opplæring vil fagarbeideren få IT-sikkerhetskompetanse, men det faglige grunnlaget lærlingene har med seg fra vg1 og vg2 er begrenset.
- Det vil være behov for kompetanse på fagarbeidernivå (nivå 4 NKVR), men det er flere dilemmaer knyttet til om det er uheldig med tidlig spesialisering. IT-sikkerhet er viktig i både IT-driftsfaget og IT-utviklerfaget. Det er allerede krevende å rekruttere lærerkompetanse innen IT-sikkerhetsfeltet.
- Selv om arbeidslivet har et kompetansebehov så er det flere dilemmaer. Kompetanse elevene/lærlingene får skal bygge videre på og for smal fordypning på videregående kan gjøre at de mangler bredde.
- Tilgang på lærerkompetanse er en forutsetning for opplæring i IT-fagene. Skolene har allerede utfordringer med å rekruttere kompetanse. IT-sikkerhetskompetanse er så ettertraktet at det er vanskelig å rekruttere inn, kompetanseheving av lærere er krevende innenfor rammene av dagens etter- og videreutdanning. Feltet er også i rivende utvikling noe som gjør det vanskelig.
- Bruk av lektor 2 kompetanse kan være en mulighet, men det er uforutsigbare rammer for etablering av et fag.
- Andre virkemidler som etablering av tilbud innen for f.eks landslinjetilbud ville gitt mer finansiering fra statens side. Kravene til etablering av landslinjetilbud er at tilbudet skal være særlig kostbart, men denne ordningen er krevende å komme inn under. Det går an å argumentere for IT-sikkerhetskompetanse er viktig for en rekke samfunnsfunksjoner som f.eks Forsvaret. Et annet virkemiddel er fordypning, men det får konsekvenser for alle IT-fagene ved at læreplanene må struktureres på en ny måte.
- Det ble drøftet om en løsning der det søkes om å etablere av et forsøk med lærefag innen IT-sikkerhet. Udir informerte om at det ikke lenger er mulig å etablere forsøk med lærefag. Fagbrev oppnådd gjennom forsøk har en lav status i arbeidsmarkedet.
- IT-arbeidsgruppe definerer kompetansebehovet og dilemmaene forbundet med å evt etablere lærefag/endre læreplaner. Sendes inn til Udir.

Vedtak: IT-arbeidsgruppe skal inn mot neste rådsmøte beskrive kompetansebehovet i arbeidslivet. Arbeidsgruppa skal også synliggjøre dilemmaene forbundet med de ulike løsningene. Udir tar med seg innspillet inn til drøfting i rådsmøte kommende september.

52-
2023**Innspill til kriterier for valg av ytterlige lærefag som kan modulstruktureres****Bakgrunn**

I forbindelse med oppdragsbrev 2022-024 utformer Udir modulstrukturerte læreplaner for 13 lærefag i videregående opplæring for voksne. Dette er de samme 13 lærefagene som er med i modulforsøket i fag- og yrkesopplæringen (MFY). De nye læreplanene skal tre i kraft august 2024. De modulstrukturerte læreplanene sendes på høring høsten-2023. De modulstrukturerte læreplanene er nå til behandling i de faglige rådene med lærefag i første pulje.

I oppdragets trinn 2 er vi også bedt om å vurdere og anbefale ytterligere lærefag som kan inngå i modulstrukturert opplæring på et senere tidspunkt. På samme måte som i de 13 lærefagene som modulstruktureres nå, forutsettes det at eksisterende læreplaner modulariseres og at eksisterende fag- og svenneprøver utgjør sluttvurderingen.

Det gjøres nå et forarbeid hvor vi utarbeider noen kriterier som skal ligge til grunn for valg av ytterligere lærefag som egner seg for et modulstrukturert løp. Vi ønsker innspill fra de faglige rådene til hva dere anser som hensiktsmessige kriterier for utvelgelse av lærefag.

Spørsmål til faglige råd

- Hvilke kriterier bør ligge til grunn for valg av ytterligere lærefag som egner seg for et modulstrukturert løp?
- Kriteriene kan dreie seg om fagets størrelse, andel voksne som tar faget, fagets ordinære opplæringsmodell eller annet. Vi ønsker en åpen drøfting av hva rådene anser som hensiktsmessige kriterier.

Vi ber om tilbakemelding innen 20. juni

Innspillene sendes til Victoria Katharina Solheimsnes Victoria.Katharina.Solheimsnes@udir.no

Referat fra behandling av saken

- Å anbefale kriterier er krevende, da det fortsatt er mange spørsmålstegn forbundet med modulstrukturert opplæring. Rekrutteringsbehov og andelen voksne kan være gode kriterier, men kriteriene inngår i en mer helhetlig vurdering der bransjene må ha en sentral stemme.
- I tillegg til kriterier er prosessene frem mot beslutning viktig. De faglige rådene må ha en sentral rolle i å vurdere fag innenfor eget utdanningsprogram. Prosessen bør synliggjøres gjennom prosedyre og tydelig ansvarsdeling.
- I de utdanningsprogrammene der det er høy grad av spesialisering fra vg1 er det lite hensiktsmessig å modularisere lærefagene. I alt fem lærefag utgår fra vg1 informasjonsteknologi og medieproduksjon. Det er en betydelig andel kompetansemål i både vg1- og vg2-læreplanen som er sentralt faglig grunnlag for vg3 opplæring i bedrift. I IM-utdanningsprogrammet er kompetansemål innen medie- og IT-fagene integrert i hverandre, og det har vært et mål å spesialisere opplæringen allerede fra vg1.

Andre diskusjonspunkter.

- Det er krevende å vurdere hva som er den mest sentrale kompetansen i et lærefag. Læreplanene i fagfornyelsen gir stort lokalt handlingsrom, der sammenhengene mellom programfagene er viktig.
- det er ikke hensiktsmessig å modularisere lærefag der det allerede er krevende å rekruttere læreplasser. Lærlingene vil ikke ha et faglig grunnlag fra vg1 og vg2 og lærebedriftene vil ta forholdsmessig stort ansvar for opplæring uten å egentlig ha incentiv til å måtte ta ansvar for opplæringen. Voksne uten mye realkompetanse vil ikke vurderes som kvalifisert der det er ungdom med grunnlag fra vg1 og vg2.

Vedtak: FRIM ga tilbakemelding om kriterier og prosess for valg av lærefag til Utdanningsdirektoratet. Innspillene fremgår av referatet.

53-
2023

Eksamensordning modulstrukturert opplæring

Bakgrunn

I LK20 er informasjon om sluttvurdering fastsatt i læreplanene. Ut over dette er informasjon om vurderings- og dokumentasjonsordninger fastsatt i forskrift til opplæringsloven. Vurderingsordninger for hver enkelt modul sendes på høring med forskrift til opplæringsloven høsten 2023. En eventuell eksamensordning for de modulstrukturerte lærefagene sendes på høring sammen med læreplanene fra 1. september til 24. november 2023. Alle deltakere i modulstrukturert opplæring skal opp til ordinær fag- eller svenneprøve. Kontaktpersoner fra faglige råd i arbeidet med modulstrukturert opplæring fikk muligheten til å gi råd på saken 04.04.23. Saken inneholdt de samme spørsmålene som kommer med dette saksgrunnlaget. Saken var også et tema på webinar om modulstrukturert

opplæring med representanter fra faglige råd og SRY den 18.04.23 og på seminar med representanter fra faglige råd 11.05.23.

Forslag om skriftlig eksamen

Arbeidet er fortsatt i prosess. Udir ønsker å undersøke om alle deltakere i modulstrukturert opplæring bør gjennomføre en skriftlig eksamen som utformes med grunnlag i vg3-læreplanen i lærefaget – den samme eksamenen som praksiskandidater gjennomfører. Eksamen blir utarbeidet sentralt og sensureres lokalt.

En sentralt gitt eksamen er et hensiktsmessig virkemiddel for å sikre at deltakeren har nødvendig kompetanse til å bestå fagprøven. Etter rådsmøtene i februar fikk vi konkrete tilbakemeldinger om at en skriftlig eksamen tilsvarende praksiskandidateksamen er ønskelig. Råd på spørsmålene under vil gi oss ytterligere kunnskapsgrunnlag som vi tar med oss i det videre arbeidet.

Spørsmål til FR-AU

1. Hvilke fordeler ser dere med å innføre eksamensordning i modulstrukturert opplæring?
2. Hvilke ulemper ser dere med å innføre eksamensordning i modulstrukturert opplæring?

Vi ber om tilbakemelding før 20.juni. Svar sendes til Erlend.Soberg.Granrud@udir.no og eib@udir.no

Referat

- Målgruppa vil ha ulike forutsetninger for å gjennomføre sentraltgitt eksamen. En del av målgruppa vil ha gode forutsetninger for å bestå fagprøven, men de kan mangle erfaring med skriftlig eksamensform. Det er også utfordringer forbundet med organiseringen av sentraltgitt eksamen, da det i dag kun er mulighet til å melde seg opp to ganger i året. Ordningen i seg selv slik den er i dag, er derfor en ulempe, men hvis eksamen blir mer fleksibel, både med tanke på vurderingsform og organisering, kan det stille seg annerledes.
- Lærlingene viser kompetansen sin på fag og svenneprøven. Det går derfor an å argumentere for at fagprøven i seg selv bør være tilstrekkelig for å vurdere kompetansen til lærlingen. Samtidig er det stor variasjon lokalt når det kommer til gjennomføring av fagprøven og dermed hva som prøves faglig. Det ligger en ekstra kvalitetssikring i at oppgavene utvikles sentralt og at alle kommende fagarbeidere prøves i læreplanen.
- Skriftlig kompetanse er en del av kompetansen fagarbeideren. F.eks er dokumentasjonskrav viktig i de fleste lærefagene. I tillegg til det skriftlige prøver eksamen lærlingen i bredden av læreplanen.
- Siden skriftlig som grunnleggende ferdighet er del av fagarbeiderkompetansen bør en kandidat som er klar for fagprøven bestå skriftlig eksamen. Hvis en ikke består eksamen forteller det også at en ikke klar for fagprøven. Lærlinger som ikke består sentraltgitt eksamen har behov for mer opplæring før de kan gå opp til fagprøven. Det tar også vekk kandidater som vil belaste kapasiteten prøvenemdene siden de ikke er klare for fagprøven.
- Det er spørsmål forbundet med modulstrukturering av læreplanene. Et perspektiv er at det kan være en vei til fagbrev som er godt tilpasset voksne, et annet er at det vil gi fagarbeidere lavere eller en annen kompetanse. Norsk fag- og yrkesopplæring skal ikke splitte fagbrevet i ulike kvalitetsnivåer. Et fagbrev oppnådd gjennom et modulstrukturert opplæringsløp skal ikke gi lærlingen et b-fagbrev eller føre til at fagbrevet taper status. Lærlingene i et modulstrukturert løp får ikke opplæring i en bredde av fellesfag og programfag. Bestått sentraltgitt eksamen er derfor viktig for å trygge kvalitet, men også for å etablere tillitt til at fagarbeideren har nødvendig kompetanse.
- I forbindelse med gjennomføringen av forsøket ble det brukt mye ressurser på oppfølging av lærlingene. Forsøk befinner seg i en særstilling når det kommer til å etablere et lag rundt lærlingen. Det vil bli vanskelig for fylkeskommunene å gi tilsvarende oppfølging når ordningen nå bli nasjonal. Det kan bli kritisk for kvalitet opplæringen av lærlingene, siden nettopp tett oppfølging av lærlingene er en suksessfaktor. Tillitten til fagbrevet knytter seg i stor til om de er gode rammer for et opplæringsløp av høy kvalitet. Sentraltgitt eksamen vil sammen med fagprøven trygge at fagarbeiderne har nødvendig kompetanse.
- Realkompetansevurdering er allerede en del av voksenopplæringen. Det er i dag stor variasjon i praksisen både faglig og organisatorisk. Vil fylkeskommunen ha kapasitet til å gjennomføre realkompetansevurdering i stor utstrekning? Det er derfor ikke gitt at lærlingene har kompetanse, selv om kompetansemålene blir godkjent gjennom realkompetansevurdering. Spørsmål rundt kvaliteten på realkompetansevurdering er et av

flere spørsmål forbundet med ordningen. Med så mange spørsmål rundt kvaliteten på opplæringsordningen bør ikke fagprøven alene utgjøre sluttvurderingen.

Vedtak: FRIM ga innspill til Udir om fordeler og ulemper forbundet med sentraltgitt eksamen i modulstrukturert lærefag. Fordelene og ulempene er beskrevet under referatet fra diskusjonen.

54-
2023

Vurdering av enkeltmoduler

Vi viser til oppdrag 2022-024 *Modulstrukturering av opplæring for voksne*. Som en del av oppdraget skal Udir utvikle vurderings- og dokumentasjonsordninger for modulene. Alle moduler må være godkjent før den voksne kan meldes opp til fag- eller svenneprøven. Dette omtaler vi som vurdering av enkeltmoduler. Rådene mottar også et eget saksnotat om eventuell eksamen etter at alle modulene er godkjent. Alle voksne skal opp til den ordinære fag- eller svenneprøven. Saken er også sendt til SRY.

Bakgrunn for saken

Et modulstrukturert opplæringsløp består av flere moduler fram mot den yrkeskompetansen som den voksne er tatt inn på. Modulene skal legge til rette for et fleksibelt opplæringsløp som tar hensyn til den voksnes medbrakte kompetanse og livssituasjon.

Et modulstrukturert opplæringsløp fram mot fagbrev består av flere moduler. Modulene omfatter hele læreplanen på vg3 for den yrkeskompetansen den voksne er tatt inn på. Det vil si tekstene om faget og samtlige kompetansemål. I tillegg er det tatt inn kompetansemål fra lavere nivå som er relevant for yrkeskompetansen eller som er nødvendig for å tilegne seg yrkeskompetansen. Dette kan være kompetansemål fra vg1 og vg2 fra både fellesfag og yrkesfaglige programfag. Alle opplæringsløpene består også av flere kompetansemål norsk og samfunnskunnskap som utgjør "modul 1", og er felles for alle yrkeskompetansene.

Rammer for opplæringsløpet

Modulstrukturert opplæring utgjør et opplæringsløp fram mot yrkeskompetanse. Den voksne har rett på inntak på en av tre sluttkompetanser og fylkeskommunen har ansvar for å formidle den voksne til læreplass. Det vil fortsatt være slik at lærebedriftene står fritt til å ta inn de lærlingene de selv ønsker. Dersom fylkeskommunen ikke får formidlet den voksne til læreplass, plikter fylkeskommunen å gi alternativ opplæring, tilsvarende som i dag.

Dersom den voksne inngår en lærekontrakt med en bedrift reguleres dette av bestemmelsene om lærlingeordningen, som i dag, og den voksne har status som lærling. Lærebedriften og fylkeskommunen inngår en avtale om fordeling av ansvaret for opplæringen, jf. § 6A-7. Dette er tilsvarende avtalen som inngås i for eksempel 0+4-ordningen. Det vil si at det kan avtales at fylkeskommunen har ansvaret for opplæringen av kompetansemål fra fellesfag på vg1 og vg2, og i noen tilfeller også kompetansemål fra programfag på vg1 og vg2. Alle modulene må være gjennomført før deltakeren kan gå opp til en eventuell eksamen og før de kan gå opp til fag-/svenneprøve.

Vurdering av modulene

Vi har utredet to alternativer for hvordan enkeltmodulene kan vurderes. Begge har fordeler og ulemper. Vi ønsker at arbeidslivet vurderer konsekvenser av de to alternativene før vi går videre med å skrive ut utkast til forskrift. Det samme spørsmålet var til behandling i SRY 23.mai. Vurderingsuttrykket blir «godkjent/ikke godkjent» for begge alternativene.

Alternativ 1 Enkeltmoduler vurderes med en sluttvurderingsordning

Dersom modulene skal vurderes med en sluttvurderingsordning mener vi at det er behov for en ny sluttvurderingsordning som er bedre tilpasset modulstrukturert opplæring, bedrifter og den voksne, enn det for eksempel standpunktvurdering er. I denne teksten kaller vi denne for «modulvurdering».

En sluttvurdering skal gi informasjon om kompetansen til den voksne ved avslutningen av opplæringen. Avslutningen av opplæringen er når den voksne har vist tilstrekkelig kompetanse i enkeltmodulen. Siden opplæringstiden ikke er fastsatt åpner dette for at det kan foregå en løpende vurdering av deltakerens kompetanse og at karakteren settes når deltakeren har oppnådd en tilfredsstillende kompetanse i modulen.

En sluttvurdering vil gi tydelige signaler om at en modul er gjennomført og godkjent/bestått. Dette kan gi en trygghet for lærebedrifter, den voksne og andre som er interessert i dokumentasjon av den voksnes kompetanse om at modulen faktisk er avsluttet.

Siden modulvurdering er en sluttvurdering betyr dette at lærebedriften har ansvaret for å fastsette en karakter (godkjent/ikke godkjent) ved avslutningen av opplæringen av hver enkeltmodul. Siden en sluttvurdering er et enkeltvedtak som kan påklages, foreslår vi at faglig leder¹ har det overordnede ansvaret for sluttvurderingen av en enkeltmodul. Rollen som faglig leder og instruktør kan ofte være samme person. I de tilfellene det er ulike personer, anbefaler vi at faglig leder gjør vurderingen i samråd med involverte instruktør(er) og eventuelt andre som har vært involvert i opplæringen av den voksne i enkeltmodulen.

Videre, siden modulvurdering er en sluttvurdering, har den voksne klagerett. I tråd med ordningen for standpunktvurdering, anbefaler vi deltakeren kun kan klage på at gjeldende regler for sluttvurdering av modulene ikke er fulgt, det vil si kun formelle krav. Dette vil innebære at den voksne ikke kan klage på den faglige vurderingen som er gjort. Ved en klagesak vil faglig leder ha ansvaret for å blant annet å redegjøre for hvordan vurderingen har foregått og eventuell oppfølging av saken opp mot klageinstans. Tatt i betraktning den fleksibiliteten som ligger til grunn for modulstrukturert opplæring, og basert på erfaring fra standpunktvurdering, er det rimelig å anta at volumet av klagesaker vil være av et svært lavt omfang.

Siden modulvurdering er en sluttvurdering vil karakterene påføres vitnemålet, sammen med karakteren fra en eventuell eksamen og karakteren fra fag-/svenneprøven. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å utstede kompetansebevis og vitnemål.

Alternativ 2 Enkeltmoduler vurderes med en underveisvurderingsordning

Dette alternativet bygger på gjeldende føringer for underveisvurdering, som også gjelder for lærebedrifter. Halvårsvurderingen er en del av underveisvurderingen og er et formalisert stoppunkt i opplæringen som skal gi informasjon om oppnådd kompetanse så langt og gi veiledning om hvordan de kan øke kompetansen i enkeltmodulen. Dersom modulene skal vurderes med en underveisvurderingsordning, mener vi at halvårsvurdering kan være et alternativ. Deltakerens rett til halvårsvurdering vil være lik som i dag, men det vil i tillegg måtte gis en halvårsvurdering ved avslutningen av opplæringen av en modul. Det vil imidlertid være nytt at halvårsvurderingen skal være med karakter. Etter gjeldende regler har instruktøren ansvaret for å gjennomføre halvårsvurderingen. Det vil imidlertid være nytt for lærebedriften at halvårsvurderingen innebærer en godkjenning av modul som kan påføres kompetansebevis. Vi anbefaler derfor at faglig leder har ansvar for halvårsvurderingen ved avslutningen av den enkelte modulen. Rollen som faglig leder og instruktør kan være samme person i lærebedriften. I de tilfellene dette er ulike personer, anbefaler vi at faglig leder gjør denne halvårsvurderingen i samråd med involverte instruktør(er) og eventuelt andre som har vært involvert i opplæringen av den voksne i enkeltmodulen

Siden opplæringstiden ikke er fastsatt åpner dette for at det kan foregå en løpende vurdering av deltakerens kompetanse og at karakteren settes når deltakeren har oppnådd en tilfredsstillende kompetanse i enkeltmodulen. Dette er likt som for modulvurdering beskrevet over og er et poeng som bygger på erfaringer fra forsøket. Siden halvårsvurdering er en underveisvurdering gir dette tydelige signaler om at en enkeltmodul er gjennomført, men at sluttkompetansen først blir vurdert samlet ved fag-/svenneprøven og ved en eventuell eksamen/prøve i forkant. Det vil også gi signaler om at deltakerens kompetanse fortsatt kan utvikle seg i løpet av opplæringstiden, men at deltakeren er klar for å gå videre til neste modul/del av opplæringen.

Siden halvårsvurdering er en underveisvurdering er den ikke et enkeltvedtak, og er derfor ikke omfattet av klagerett. Halvårsvurderinger kan påføres kompetansebevis som dokumentasjon underveis i opplæringen, men halvårsvurderingene kan ikke påføres et vitnemål. Fylkeskommunen har ansvar for å utstede kompetansebevis.

Oppsummering

Vi har utredet ulike alternativer for hvordan modulene i modulstrukturert opplæring bør reguleres. Vi vil sende både sluttvurdering og underveisvurdering på høring som to alternativer for å få innspill fra høringsinstansene.

¹ Den eller de faglige kvalifiserte personene som har ansvaret for opplæring i bedrift jf. §§ 7-6 (2) i ny lov

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) behandlet spørsmålet i sitt møte 23. mai. Vi ønsker også å få innspill fra de faglige rådene om mulige konsekvenser av de to foreslåtte ordningene allerede nå, slik at de to ordningene kan være så opplyst som mulig i høringen.

Spørsmål til faglige rådene:

Alternativ 1 Sluttvurdering:

- Hvilke fordeler og ulemper ser dere forbundet med å bruke sluttvurdering for å vurdere enkeltmoduler?

Alternativ 2 Underveisvurdering:

- Hvilke fordeler og ulemper ser dere forbundet med å bruke underveisvurdering for å vurdere enkeltmoduler?

Vi ber om tilbakemelding før 20.juni. Svar sendes til Ole Christian Norum og Eirik Bertelsen eib@udir.no

Referat

- Sluttvurdering av moduler innebærer at en lærling vil kunne dokumentere delkompetanse. Delkompetanse kan brukes i arbeidsmarkedet for å søke arbeid uten at hele fagbrevet trenger å være bestått. I norsk fagopplæring er det fagprøven som utgjør sluttvurderingen. Når fagbrevet deles i ulike moduler deles også fagbrevet opp i flere deler. En risikerer et arbeidsliv der delvis beståtte fagbrev brukes for å søke arbeid. Det er stikk i strid med målsetningen om at flere skal få fagbrev.
- Det er fagprøven som er sluttvurderingen i lærlingordningen. Sluttvurdering eller underveisvurdering for å vurdere modulene endrer ikke fagprøven sin status.
- Sluttvurdering på kompetansebevis innebærer at lærlingen kan dokumentere hva de har oppnådd av kompetanse underveis i opplæringsløpet. Hvis arbeidslivet har tillitt til sluttvurderingen kan det styrke tillitten til modulstrukturert opplæring som opplæringsløp. Når hver modul er sluttvurdert kan lærlingen dokumentere kompetanse i alle modulene og skal da være klar for å gå opp til fagprøve. Et strengere vurderingsregime underveis i opplæringsløpet kan gjøre at behovet for sentraltgitt eksamen før fremstilling til fagprøven blir mindre.
- Lærebedriftene har erfaring med underveisvurdering, men en mer formell sluttvurdering har de ikke erfaring med fra tidligere. Sluttvurdering innebærer at instruktører og faglige ledere kan ha behov for kompetanseheving, da det ikke gitt at bedrifter vil ha kompetanse til å gjøre en slik vurdering. Fylkeskommunen vil da måtte organisere et tilbud, men det er ikke gitt at lærebedriftene vil prioritere den type kurs da det kommer i konflikt med produksjon.
- Lærebedriftene har lang erfaring med å vurdere om en lærling kan sies å ha bestått/godkjent kompetanse etter læreplanene, men da er det fagprøven som er sluttvurderingen. Sluttvurderingen har fylkeskommunen ansvar for. Lærebedriften har ingen plikter hvis fagprøven ikke består.
- Det vil være uheldig med ulike vurderingsregimer. «Vanlige» lærlinger har underveisvurdering, mens lærlinger i modulstrukturert opplæring har en sluttvurdering. Det vil bli et uoversiktlig bilde for bedriftene.
- Klagemuligheten i forbindelse med sluttvurdering kan være problematisk. Hva risikerer bedriftene i forbindelse med at en lærling klager på ikke bestått modul. Innebærer det en høyere risiko for lærebedriftene?

Vedtak: FRIM ga innspill til Udir om fordeler og ulemper forbundet med sluttvurdering eller underveisvurdering. Fordelene og ulempene er beskrevet under referatet fra diskusjonen.

55-
2023

Eventuelt

IT-driftsfaget

Tilbakemeldingen fra bransjene er at lærlingene har relevant IT-kompetanse og at de faglig er kvalifisert til læreplass. FRIM er positive til andelen overgangen og formidlingen av første kull til læreplass, men det er fortsatt

mye vi ikke vet om verdsettelsen av faget. Bransjen tilpasser seg IT-lærlinger med annen kompetanseprofil enn lærlingene som gikk ut av vg2 IKT-servicefaget. Men FRIM erfarer at det er forskjeller mellom skolene, da kvaliteten i opplæringen er nært knyttet til tilgang på lærerkompetanse og utstyr.

Vg3 IT-utviklerfaget

FRIM ventet at læreplasstilgangen kunne bli utfordrende for IT-utviklerfaget, da det er et nytt og ambisiøst lærefag rettet mot en del av arbeidslivet uten lærlingtradisjon. Formidlingstallene er relativt gode for et nytt fag, og det er positive tilbakemeldinger fra bransjen på faglig nivå. Men FRIM erfarer at det er forskjeller mellom skolene, da kvaliteten i opplæringen er nært knyttet til tilgang på lærerkompetanse og utstyr. Det har vært utfordringer med YFF-praksis for korona-kullet, og vi er kjent med at det fortsatt er en utfordring å få praksisplass for elevene i vg1 og vg2. Søkere som ikke får læreplass i IT-utviklerfag velger å gå IT-driftsfaget fremfor å starte på påbygg..

Overordnet om formidling mediefagene

En utfordring for alle de tre mediefagene er arbeidsmarkedet i mediebransjen. Bransjen er inne i en lavkonjunktur med lavere annonseinntekter og omstilling til nye forretningsmodeller. I mediebransjen er det svært mange bedrifter som sier opp ansatte og flere bedrifter går konkurs. Det er derfor krevende å formidle søkere til læreplass og yrkesfaglig fordypning. Arbeidslivet tar godt i mot yrkesbetegnelsene og vi ser at en del nye bedrifter tar inn lærlinger. Skolene jobber med å tilpasse seg de nye læreplanene og fagene utvikles fortsatt i skolene. Elevene oppfattes som kvalifiserte til lære, men lærlingene har en annen kompetanseprofil enn tidligere. Lærebedrifter innen de mer tradisjonelle mediefagene tilpasser seg fortsatt lærlinger med en annen faglig kompetanse. Den relativt store andelen som går fra vg2 medieproduksjon til påbygg tror vi at delvis handler om lavkonjunkturen i bransjen.

vg3 innholdsproduksjon

Formidlingstallene ligger under forventet, men FRIM mener forklaringen er rekrutteringsstoppen i bransjen. Bransjen tar godt imot yrkesbetegnelsen og det er mange nye lærebedrifter. Flere bransjer er positive til kompetansen i faget, men de gjør seg fortsatt kjent med kompetansen lærlingene tar med seg fra skoledelen. I skoledelen av opplæring utvikler elevene en bredde i bruk av verktøy, men bedriftene har en enda høyere forventning til produksjons av tekst. Skolene tilpasser undervisningen for å møte behovet i bransjen. Skoler i KS skoleeier sitt nettverk i Oslo beskriver en krevende formidlingssituasjon.

Vg3 Medieteknikk

For medieteknikklærefaget har det vært en utfordring med å kommunisere til bransjen relevansen av lærefaget. FRIM mener at lærefaget har et betydelig potensiale og at det vil finne sin plass i et bransje der det er behov for kompetansen. Bransjene har et betydelig rekrutteringsbehov og det er stor tro på at faget vil finne en naturlig plass i arbeidsdelingen i en rekke bransjer. F.eks har hoteller, kulturhus og tv-produksjon stort behov for kompetanse i krysningen av IT- og mediefagene. Dette er et fag med et stort potensielt arbeidsmarkedet og potensielt god læreplasstilgang.

Vg3 mediedesign

Kompetansen er relevant er det krevende å finne lærebedrifter da det er rekrutteringsstopp i bransjene. Skolene utvikler fortsatt undervisning i vg1 og vg2 for å treffe denne delen av bransjen.